

RECEPTIONISTEN eller STÅPLATS I FARDUME TRÄSK

Bungeör

Fårösund nordöst

September

Dimman lättade långsamt, vindtrycket ökade och vågorna började bryta. Piloten, som legat och hovrat helikoptern över vattnet, utanför den låga klippön Bungeör, i väntan på bättre sikt, kunde gå över till inflygning mot Fårösunds fästning. Han bankade planet och lät det glida i kontrollerad sväng. I och med att landkonturerna nu kunde ses tydligare, kunde han försiktigt, och utan risk, smyga in mellan de raukar, sandformationer och martallar som dök upp i synfältet.

Mellanbunkern, ett betongkomplex i den gamla försvarsanläggningen Fårösunds fästning, ombyggd till interneringsanstalt för samhällsfarliga förbrytare, materialiserades framför honom – liksom ur tomta intet, allteftersom dimman lättade. Piloten kände området väl och manövrerade skickligt mellan hindren som uppträdde på låg höjd. Han hovrade helikoptern ovanför det försåtminerade fältet runt bunkern, parerade vindkasterna och gick sedan försiktigt ned på helikopterplattan strax intill den bastant, grovhuggna fängelsemuren.

Kabindörren öppnades. De sex passagerarna lämnade helikoptern, hukande i vindtrycket från rotor-bladen, och fördes snabbt över landningsplattan av de mötande väktarna. Samtliga försvann in genom bunkerns grå stålport.

Piloten och hans andreförare kuperade motorn, fixerade planet vid betongplattan med hjälp av spännband och tog sig därefter, på egen hand, in till bunkerns ledningscentral där organisatören och samordnaren Liza redan tagit plats på stolen vid kortändan av konferensbordet. Hon var van att föra ordet; hon ville inte bli ifrågasatt, och hon hade den kortast tänkbara stubinen i sällskapet. Hon hade en enormt kraftfull utstrålning, och hade skapats med en kropp som en amason. Hon såg väldig ut, där hon lutade sig framåt och tog stöd med sina båda handskbeklädda händer mot den tunga marmorskivan; liksom beredd att omedelbart resa sig upp och göra ett utfall mot vem det vara må, om det visade sig nödvändigt för att upprätthålla den allmänna ordningen.

Efter att ha gjort en summarisk hälsokontroll av de nyanlända internerna och överlämnat dem till chefens och väktarnas ansvar, anslöt sig läkaren Ruben Klint till ledningsgruppen i ledningscentralen för genomgång av läget. Chefen för fästningen dök också upp efter att ha fördelat väktaruppgifterna internt.

Under denna genomgång talade läkaren om att ytterligare, presumtiva interner fanns att hämta vid samlingsplatsen på andra sidan baltiska havet, och att det tydligen började bli angeläget med identitetsförändring av många personer i de olika grupperingarna på andra sidan. Han kunde inte med säkerhet säga vad som skulle hända med internerna efter identitetsbytet, men han trodde sig veta, att de skulle placeras i nya celler, på olika orter, och i olika länder, i avvaktan på vidare order.

”Men, det där är ingenting vi behöver känna till”, sade Liza. ”Det räcker om vi sköter vår del av operationen, och vet så litet som möjligt om vad man har för planer för internerna österut. Innan vi hämtar dem till Visby för behandling, måste de få en nödvändig uppsnygning här i fästningen, och även förses med lämpliga kläder. Efterhand

hämtar vi dem till Visby, *för behandling*, och därefter för vi dem åter till fästningen för eftervård och vila, i avvaktan på vidare order från våra huvudmän på andra sidan.”

Chefen för fästningen: ”Kommer det fler interner hit, kan vi inte härbärgera dem som behöver eftervård här samtidigt, det tillåter inte utrymmena.”

”Nej, det förstår jag.” Liza ser på honom. ”Den frågan tror jag att jag har löst. Det kommer, i fortsättningen av vår utökade verksamhet, att finnas plats för många patienter i nyanläggningarna i Bungenäs. Jag har varit där och inventerat. De nya husen ligger delvis insprängda i berggrunden och området är inhägnat och lättbevakat. Jag har blivit informerad om att det finns en tunnel utsprängd i berggrunden ifrån den här fästningen och bort åt det hållet. Vi kan förlänga den, för att ha en skyddad väg utan insyn bort till bostadsdelarna. Allt passar våra syften perfekt, och jag har övertalat ägaren om att vara medgörlig. Han har överlämnat äganderätten till området och anläggningarna frivilligt till mig efter litet övertalning. Lorentz och jag var, för övrigt, hos honom i veckan som gick och hämtade överlå-tesehandlingarna. Innan Lorentz låter honom försvinna för gott ut ur verkligheten... skall vi låta vår läkare se, på vilket sätt vi kan ha glädje av honom, eller delar av hans kropp.” Liza ser på chefen för fästningen. ”Du har honom väl i tryggt förvar?”

”Ja! Han får den vård han behöver – till dess jag får vidare order.”

”Bra!” Liza tittade uppskattande på honom och såg sedan på de övriga – en i taget.

”Är det någon av er, som har någon fråga att ställa i sammanhanget?”

Ingen hade något att tillägga.

”Då återgår var och en till sitt!” Liza plockade ihop sina handlingar och reste sig.

Genomgången var avslutad.

Helikopterpiloten Mr. XL behövde bunkra drivmedel; ”Innan vi kan fortsätta övningarna”, som han sa. Tillsammans med läkaren, Liza, och andrepiloten Lorentz, lämnade han ledningscentralen. Samtliga stegade ut genom fästningens tunga stålport, gick ombord och

helikoptern som lättade för avfärd mot Bunge flygfält, där man sedan hangarerade helikoptern; steg upp i Jeepen (en Chevrolet Van), och tog vägen tillbaka till Visby och Läkarevillan vid Snäckgårdsbaden, där läkaren Ruben Klint steg ur och fortsatte in till sitt laboratorium. Mr. XL och Lorentz fortsatte med Jeepen ner till hotellet Korpen där Liza, amasonen och, som hon kallades, "Kvinnan utan ansikte", steg ur. Mr. XL sattes av nere vid Gamla Snäckhotellet och Lorentz fortsatte till Själsö fiskehamn där hans flytetyg (en större landstigningsbåt), låg förtöjt.

Visby

Snäckhotellet

September

Balkongräcket utgjorde gräns för det förnimbara. Den kalla dimman hade avsatt sig på räcket handledare som hängande droppar, nästan förenade med metallen genom den överförda färglikheten, men utan egenskap att kunna ta till sig det mjölkvita ljuset från himlen. Dimman låg som en ogenomtränglig, våt vägg utanför balkongen och som en ljuddämpande matta mellan verkligheten och den drömlika existens mannen befann sig i.

Han satt framåtlutad och lyssnade på ljudet från havet; på vågorna som hävde in mot strandkanten och tvingade småstenen att med ett ljudligt rasslande förena sig med det tångblandade skummet i en monoton kedja av rörelse upp på stranden, för att sedan dra sig tillbaka och lämna en bar yta av sand – fuktig och hård att gå på. Han såg allt detta – och mycket annat – på den fiktiva fotorulle han hade inne i huvudet. Han kunde se i detalj alla bilder han samlat och han kunde spela upp och återskapa hela scenarier med hjälp av sitt fotominne och även fantisera in andra, tänkbara händelseförlopp.

Nu satt han framåtlutad och såg upp i riktning mot den branta kalkstensklippan vid korpklinten. Han väntade på att dimman, som legat tät över hela ön i tre dygn, skulle lätta för en bris och att solen, som kunde anas långt borta i töcknet, äntligen skulle kunna bryta igenom så att fotorullarna i hans huvud skulle kunna kompletteras med nya bilder; han väntade på det första tecknet av en svag vind från havet in mot ön.

Medan han sitter framåtlutad på stolen och iakttar dropparna på balkongens räcke märker han hur dimman sakta, mycket sakta, minskar i täthet; undan för undan kan han se hur promenadvägen och strandkanten övergår från dunkel, underexponerad svartvit film till

dimslöjig, tredimensionell färgfilm. Havet utanför kan han inte fokusera – kalkstensklippans konturer kan bara anas.

Damerna som går med sina hundar på promenadvägen nedanför balkongen försvinner i otydlighet där de sakta rör sig mot kalkstensklippan – av deras gester förstår han att de för ett samtal, men han kan inte uppfatta några ord.

Långsamt lättar dimman så att stenarna, som spolats iland under många stormar och bildat strandrev, slutar att sväva i otydlighet och återtar sin position liksom simmande i det grunda vattnet, där sjöfåglar glider omkring och konkurrerar om uppmärksamhet i otydlighetens töcken, där de bevakar eget revir.

Han ser damerna tydligare nu, när dimman lättar något litet, men klippan är fortfarande inkapslad i den täta, varma fuktigheten. De kommer antagligen inte att se vad han hoppats på: kroppskonturerna som borde avteckna sig mot himlen; kroppskonturerna av den kvinna han riggat upp som en galjons-figur, hängande ut över klippkanten vid ättestupan likt en sjöjungfru under bogsprötet på ett fartyg.

Han fokuserar inte längre sitt inre objektiv på den detaljen, nu hoppas han istället att damerna skall upptäcka den människokropp han hängt upp på det ena av två inseglingmärken, det som är uppsatt i strandkanten något tiotal meter utanför gångbanan de går på.

Han märker att dimman förargligt nog åter tättnar.

Ett stilla duggregn, som tränger igenom kläderna, får de vandrande kvinnorna att hukande skynda på stegen, dra ner huvudet i möjligaste mån innanför den skyddande kragen och dra upp kapuschongen över huvudet.

Den ena hunden gläfsar – kryper ihop som i rädsla ett ögonblick, för att sedan dra nyfiket mot inseglingmärket. Ett nytt hopp tänds hos mannen på balkongen, men det grusas när

damen drar hårt i hundkopplet och skyndar på stegen mot hotellet och den behagliga värmen som väntar inomhus.

Den fjärde dagens morgon ligger dimman fortfarande tät, och det faller ett stilla regn; ett regn som tränger igenom kläderna och blöter vandrare in på bara skinnet, där de går upp mot kalkstensklippan eller tillbaka mot staden.

Mannen på balkongen kan se att havets dyningar rullar in mot strandporren och revet. Hans fokuserande ögon följer den blanka vattenytan i fiskehamnen in mot båtarna som ligger förtöjda, glider vidare och följer sjöbodarnas linje, höjer sig över de svarta papptaken och glider ut i dimmans tomma intet. Han känner hur det fiktiva objektivet inne i hans huvud glider ut och in, ut och in, för att hitta något motiv att fokusera och stanna på. Han sänker blicken och låter den åter glida över den blanka vattenytan, in i det som en gång var en gammal vikingahamn och stanna upp på tvåmanningen som ligger förtöjd längst ut på kajen, innanför den skyddande stenvallen.

Ännu syns inget liv och ingen rörelse på kajbandet. I tvåmanningen finns det inte heller något liv i den figur som ligger liksom nerkastad på durken i en konstig, förvriden ställning.

Mannen, på balkongen, går in till pentryt och kokar en kopp kaffe, som han tar med sig ut när han åter sätter sig på balkongen för att iaktta dyningarna, där de glider in mot strandporren. Han känner ett behagligt lugn där han sitter och andas i takt med havet som häver. Han andas in djupt genom näsan; förnimmer doften av tång; känner och tar till sig kraften, som havet samlar i vågdalens bakre stigning; fyller lungorna med den syremättade luften, till dess att han når den absoluta punkten, där han inte kan ta in mer luft och där bländaren löser ut och allt står stilla delar av en sekund. Han andas ut och följer vågkammens rörelse mot strandstenarna, andas ut ljudligt mellan tänderna och uppgår mentalt i bränningens fräsande när den rasslar med stenarna i strandkanten.

Han kan inte fokusera havets bortre linje – dimman ligger fortfarande tät bortom strandstenarna längre ut och får dem att liksom simma i otydlighet.

Efter att ha gått in till pentryt och ställt ifrån sig den urdruckna kaffekoppen, lämnar mannen sin lägenhet, går uppför trapporna till den övre våningen och ser ut över rekreationsområdet med tennisbana och poolanläggning. Området ligger tyst. En enda solstol är upptagen. Tillbakalutad sitter en person fullt påklädd i regnet – armarna har glidit ut över stolskarmen. Han ligger med händerna uppåtvända mot himlen i en frågande, liksom uppgiven gest. Boken som ligger på marken är genomblöt, bladen smetar vid varandra. Mannens huvud ligger i en sned vinkel mot kroppen, ena benet är placerat utanför solstolens sida, som om personen ifråga hade tänkt resa sig hastigt upp men fallit tillbaka eller tvingats tillbaka – skjortkragen nedanför det glipande snittet i halsen är röd av blod. Mannen från balkongen står och ser allt detta mycket klart. Avstånden är korta och det är lätt att fokusera. Dimman är inte så tät här uppe vid poolen. Han lägger till bilderna i sitt inre arkiv och går tillbaka till sitt rum och ut på balkongen.

Himlen mörknar, dagen går mot sitt slut

Visby

Korpklintshöjden

Under natten – i mörkret och dimman – tar mannen från balkongen sig uppför den branta stigen intill kalkstensklippan till vad Linné en gång kallade ättestupan. Han tar sig fram försiktigt i skogen utmed slänten och upp på Korpklintsvägen, smyger vidare på den lilla väg, som leder in från Korpklintsvägen och vidare mellan två äldre hus och fram till huvudvägen, den väg som går norrut till Lummelunds. Han fortsätter in på sidovägen fram till det ena huset, stannar och känner på dörren till det fordon, med tonade rutor, som står parkerat utanför huset i skogen: Hotell Korpen. Bildörren är olåst, precis så, som receptionisten sagt att den skulle vara. Bilföraren har kört iland från den snabbgående, stora landstigningsbåt han anlänt med till ön från öststatsregionen. Han, Mr. L (Lorentz), hade parkerat fordonet en Chrysler Van på parkeringen, anslutit en elkabel till eluttaget, tagit in på hotellet och fått sitt vanliga rum en trappa upp. Hans del av uppdraget är avklarat, så långt som till nu, och han kan vila sig litet innan han skall återvända med ny last – kanske redan under morgondagen. Eventuellt tar han en liten tur in till Visby och roar sig litet med ”damerna” på någon krog. Han skall bara kontrollera att mannen från balkongen: Mr XL anlänt.

Mr. XL, mannen från balkongen, ser att gardinen i förarens rum rör sig litet. Han förstår att föraren sett honom – han gör tecknet. Därpå drar han ur sladden till kylaggregatet och stänger luckan till eluttaget på stolpen framför bilen. Han tittar i kylboxarna. Aha, tänker han, det är kvinnor den här gången. Han kör ner fordonet till restaurangen, där hans bror läkaren öppnar porten till varuintaget. De hjälps åt att lossa lådorna, flyttar över dem på

transportvagnen och rullar in godset till köksavdelningen. Efter att ha tagit vara på de begärliga organen och lagt dem i en mindre kyllåda och lagt tillbaka de urplockade kropparna i de större, återvänder båda männen med fordonet till Hotell Korpen. Mr XL sätter i kontakten i elskåpet. Båda går in på hotellet, rapporterar till receptionisten, och väntar på nya order. Mr XL återvänder till balkongen. Läkaren Klint fortsätter tunneln bort till annexets vårdavdelning där han tittar till en del ”patienter” innan han återvänder till Tornvillan och sitt laboratorium.

Konferenshotellet

KONFERENSEN

Konferensen, som hölls i en av lokalerna i kongresshallen, hade anordnats för ett trettiotal intresserade, och avhandlade Gotlands tillkomst och utveckling ur tidsperspektiv; ämnena fauna och flora ingick också i programmet. Göte tyckte att allt var mycket intressant och deltagarnas inlägg mycket berikande för helheten.

Det verkade för Göte Svangren som att många av dem, som deltog i konferensen, hade gripits av det hemlighetsfulla och spännande med ön, och de visste tydligen mycket mer än han själv om allting. Det förstod han, av de samtal som fördes i olika grupper under pauser, där man tilläts sträcka på benen, och där han själv inte hade något att tillföra utan bara stod och lyssnade och tog till sig det som sades. Han glädde sig åt de kommande dagarnas omfattande program för att verkligen få möjlighet att tränga in i allt spännande och kanske också få svar på sådant som kittlat hans nyfikenhet under många års grävande i litteratur, men där han inte hittat nöjaktiga svar på många frågor. Han var biologilärare och amatörarkeolog.

Redan första dagen kom han i närkontakt med en underbart vacker och påläst kvinna. Hon hade gett honom en antydning till svar på en del av hans nyfikna frågor i ämnena, och han kände ett fysiskt välbe-finnande bara av att vara intill henne. De umgicks även efter dagens föreläsningar och diskussioner. Han bjöd ut henne på krog och de hade vandrat runt i medeltidsstaden och njutit av miljön och av varandras sällskap. Allt verkade gå hans väg för en gångs skull, och det verkade som att hon också var disponerad för ett mera ingående förhållande.

Konferensmiljön var minst sagt stimulerande tyckte båda. Första kvällen de var tillsammans, var samtalet kanske litet trevande, men hon hade varit spontan och lättpratad och de fann snart, att de hade gemensamma beröringspunkter: hon hade släktingar på Gotland sedan lång tid tillbaka och han hade förankringar på ön eftersom han bott där som tioåring.

Medan de satt intill varandra på en bänk nere i hamnen första konferensdagen, hade han frågat henne hur hon bodde. Hon hade svarat att en väninna hade lånat henne en säng i sitt trånga vindsrum. ”Och du själv?” Gertrud hade sett frågande och – som han trodde – förhoppningsfullt inspirerad på hans svar.

”Efter många om och men, har jag lyckats få tag i en stuga en bit utanför stan: Muramaris noga bestämt. Det lär vara fina omgivningar men, som sagt, det är en bit att ta sig ut. Men jag har ju bil, så det grejar sig”, hade han tillagt. ”Jag skall se om stugan och omgivningarna verkligen har sådan klass att jag kan bjuda ut dig. Jag hoppas det. Vet du var Muramaris ligger?”

”Jodå, jag vet var det huset ligger. Muramaris är en restaurang idag, där finns det också småstugor att hyra. Min snart nittioåriga faster har berättat om det som ett mindre palats byggt i italienskinspirerad stil. Hon hade ett foto av palatset, som hon visade mig. Historian, runt huset, kärleksparet, konstnärerna som bodde där, var minst sagt skandalomsusad. Min gamla faster är en del av den släkt jag har på Gotland, eller i varje fall hade en gång i tiden”, sade Gertrud. ”Hon visade mig också ett gammalt foto av Snäckgårdsbaden, där hon och min farbror bodde som fästfolk under en semester någon gång under tidigt fyrtiotal. Jag har det här i väskan.” Gertrud tog upp ett bleknat foto ur sin handväska.

Bakom hotellet på fotot – och uppe på höjden – såg Göte bilden av ett stort hus byggt i jugendstil med påkostad snickarglädje och ett vackert torn; nästan litet sagobetonat, och han

frågade henne om hon visste vad det var för ett hus och vem som bodde där nu. Hon hade dragit litet på svaret; hennes ansiktsdrag hade liksom stelnat; hennes ögon hade stirrat rakt fram – hon såg tydligen bilder från svunnen tid. Hon återfick fattningen, såg nästan bedjande på honom, som för att slippa berätta, men tog sig så samman i det hon fattade hans hand och berättade att den man, som lät bygga villan en gång för länge sedan, varit artilleriofficer och deltagit i kampen mot ryssarna under finska vinterkriget. Tvillingbrodern, vilken var kirurg, hade tjänstgjort som fältskär. Båda hade deltagit på någon front i Finland – troligen Karelen. Artilleriofficeren hade blivit skjuten av en rysk krypskytt. Fältskären hade flytt till Sverige och tagit med sig sin kvinna och sin son. Det fanns visst en fältpräst med i bilden också, en man som hjälpt till med experimenten på något sätt.

Gertrud fortsatte:

”Jag har läst någonstans, att han anklagats för att ha utfört otillbörliga experiment med skadades kroppsdelar och därför tvingats att lämna landet och en överhängande krigsrätt, men under de rådande förhållandena tystades det hela ned. Det skrevs mycket om honom i den finska pressen under kriget i Karelen: Han kallades Dockmakaren. Det här är vad min moster berättat för mig. Egentligen var hon inte min riktiga moster. Det var så, förstår du, att denna moster Greta hade kommit hit som krigsbarn, vuxit upp och gift sig med artilleriofficeren. De båda och deras dotter Marit bodde i den här villan. Jag kom själv hit som krigsbarn och växte upp som barn i familjen. Marit, var i min ålder och vi hade väldigt roligt tillsammans, vi var som systrar. Det som skrämde mig då, och fortfarande skrämmer mig, är vad som pågick i villans källare efter det att artilleriofficeren, min låtsaspappa, blivit förklarad skjuten.”

Gertrud hade blivit alldeles blek under berättelsen och lutade sig emot Göte.

”Jag tror att det bästa för dig är att berätta för mig, vad det är som plågar dig så.” Han kramade henne försiktigt, strök bort en hårtest ur hennes panna, och kysste hennes

darrande läppar. ”Vad det än är, så stannar det hos mig. Jag skulle vara glad om jag har ditt förtroende.” Gertrud nickar

”Kommer du ihåg berättelsen om Frankenstein, den moderne Prometheus, och Prometheus i den grekiska mytologin: mannen som stal elden från gudarna, och hur en läkare inom naturvetenskapen: Viktor Frankenstein, skapade konstgjort liv i ett monster sammansatt av mänskliga kroppsdelar? Dockmakaren var ett strå vassare, han byggde upp en hel industri och agerade själv Prometheus.”

”Det här börjar verka litet kusligt, Gertrud.” Han såg litet frågande på henne, visste egentligen inte vad han skulle tro. ”Fortsätt, om du orkar.” Han såg hur hon tittade liksom rakt in i sina minnens antagligen groteska värld. Han höll om henne.

”Marit och jag lekte ofta uppe på vinden. Det fanns så många spännande saker däruppe: gamla leksaker, tavlor, möbler, maskeraddräkter; allt möjligt som samlats av husets invånare under årens lopp. Vi upptäckte också att där fanns många dockor; välgjorda, och med mjuk hud och vackra, nästan iakttagande ögon. De var mycket fina och naturtrogna; nästan levande på något oförklarligt sätt – många var lika stora som vi själva. Där uppe klädde vi ut oss i gamla kläder och spelade teater – dockorna fick vara våra åskådare; en del fick fungera som statister. Vi la märke till, att mellan de olika gånger vi varit där uppe på vinden, hade dockorna flyttats och vi tyckte att de var litet konstigt, men jag tänkte inte så mycket på det då. Vi vågade inte säga något till moster Greta. Vi höll till däruppe – i smyg när hon hade ärende till stan; egentligen fick vi inte vara där uppe ensamma. ’Ni skall inte vara där uppe och rota. Ni smutsar bara ner er. Ni skall vara ute och leka’, det var hennes stående fras, när hon kom på oss.

Bland alla gamla möbler däruppe, hade vi hittat något som såg ut som en gammaldags kamera: Det var som en låda som var fastsatt på en benställning. På sidan satt en vev och så

fanns det ett litet tittfönster baktill och ett runt hål med en glasbit framtill. Vi bar ner mackapären till köket, och frågade moster vad det var för något. Hon sa att det var en sorts tittapparat och att man kunde stoppa in en filmrulle i den, och sedan kunde man veva med veven för att se filmen igenom det där lilla fönstret. Vi blev naturligtvis väldigt nyfikna. Har du något minne av att du själv sett en sådan apparat, ett tittskåp?” Gertrud såg frågande på Gert. Han ruskade på huvudet.

”Om du hade läst: Tittskåpen i Penny Arcades, eller Kvarnen Högan brinner, så hade du fått en bra beskrivning av konstruktionen.”

Han nickade och sa att han skulle läsa de böckerna. Gertrud fortsatte:

”Efter mycket om och men, fick vi moster att visa hur det hela fungerade. Hon följde med oss upp på vinden och letade fram en liten låda med sagofilmrullar, som vi tog med oss ned till köket. Vi valde ut en rulle som hade etiketten: Tre små grisar. Vi tittade på den filmen hela den regniga eftermiddagen.

Huset hade en källare som vi inte fick gå ned i för moster Greta. Dessutom var dörren dit låst. Vi hade frågat moster vad som fanns där nere, och vad det var för ljud som kom därifrån, men hon hade alltid svarat, att det var inget för nyfikna ungar att bry sig om. Vi hade gått runt huset många gånger, för att stilla vår nyfikenhet och försöka titta in genom källarefönstren, men de satt för högt för oss. Vi fantiserade om den där källaren och skrämde upp varandra med historier om vad den kunde innehålla. Sedan hade vi svårt att somna om kvällarna.”

”Fortsätt, om du orkar.” Gert kramar Gertruds hand. ”Jag vill så gärna höra, vad du har varit med om, och vill så gärna hjälpa dig.”

”När vi hade spolat igenom alla filmer vi fått av moster Greta, och kunde dem nästan utantill, ville ve se om det fanns fler rullar där uppe på vinden, och det var då vi hittade lådan med texten: Planlösningar och filmer över huset och gångarna. Vi bar ned lådan till köket. Vi valde ut en rulle på vilken det stod: Film 1: Plan över gångarna.

Den filmen visade hur någon gick fram genom en tunnel, ganska lång. Ljuset från en ficklampa gled över väggarna och stannade till på en spiraltrappa, en bit in i tunneln, för att sedan fortsätta att belysa tunnelns fortsättning. Tunnelgången sluttade svagt uppför. Den som höll i ficklampan stannade framför en vägg i slutet av tunneln, där en spiraltrappa vindade sig uppåt. Här slutade den filmrullen. Vi letade efter en fortsättningsrulle i lådan, men facket, där den rullen skulle ha legat, var tomt. Jag kommer ihåg att vi kände oss litet besvikna, eftersom vi gärna hade velat se fortsättningen upp för trappan. Vi tog en annan rulle, en som det stod Laboratoriet på. Rullen över laboratoriet visade ett rum med inredning av bord och bänkar. Där fanns en sorts leksaker; mekaniska figurer på två ben. En del var försedda med huvud, andra hade dessutom armar och händer. Vi såg hyllor med kläder, glasbehållare och annat som vi inte visste vad det skulle vara till, men mycket kände vi igen som instrument och operationsverktyg. Ja, egentligen var det Marit som kände igen dem och visste. Hon hade sett bilder i en tidskrift som moster Greta hade haft liggande framme, men det var egentligen inte det, vi tyckte var mest spännande. Nej, det var vad vi såg i hörnan – på ena kortväggen; en dörr som stod öppen och i dörröppningen en trappa och en ledstång. Vi anade att här fanns nedgången till tunnlarna. Vi såg på varandra och tänkte samma tanke: Dit måste vi!

Den dagen kom, då moster Greta sa att hon var tvungen att stanna i staden till kvällen i ett viktigt ärende, och att vi fick lov att sköta oss själva. I mosters nyckelskåp hittade vi en del nycklar, som vi tog med oss och provade i dörrlåset till laboratoriet. När låset gick upp steg spänningen. Vi skaffade oss ljus och smög iväg in i tunneln med klappande hjärtan. I

första försöket vågade vi oss inte så långt in i tunneln, men vi tog oss i alla fall fram till en spiraltrappa som vindlade sig uppåt. Tunneln fortsatte bortåt, men vi stannade vid spiraltrappan och smög försiktigt uppåt. I det svaga skenet från ljusen såg vi en stängd dörr, genom vilken vi hörde röster. Vi kröp försiktigt uppför trappan och tittade in genom dörrspringan. Vi såg ett litet rum (kanske ett kontor), en man och en kvinna. Rädsla, som vi var för att bli upptäckta, smög vi oss nerför trappan och vände tillbaka. Vi kunde inte fortsätta längre in i tunneln eftersom ljusen, vi hade med oss, kanske inte skulle räcka till att lysa hela vägen tillbaka till moster Gretas hus, om vi fortsatte. Jag kommer ihåg att vi lovade varandra att fortsätta längre in i tunneln, när vi skaffat mera ljus. Vi skulle fortsätta utforskningen när moster åkte in till staden någon dag. Marit kom med idén att vi skulle stega vägen in i tunneln. Det var så vi sedan kunde räkna ut var husen med spiraltrapporna låg. Det hela var riktigt spännande.

När moster Greta kom tillbaka från staden hade hon ett tråkigt besked att ge oss. Hon hade träffat en advokat och sin svåger – läkaren. De hade sagt att moster var tvungen att flytta från villan. Hennes svåger skulle flytta in med sin familj. Han hade en handling som visade att han var ägare till villan efter sin bror artilleriofficeren som moster Greta hade bott tillsammans med som hushållerska. Jag vet inte så mycket mer om släktförhållandena, men den man som bor där nu, är tydligen också kirurg. Du vet ju hur det pratas här på ön! Det sägs att han är son till fältskären och fortsätter dennes experiment i laboratoriet där i villans källare.”

Gertrud gick inte in på någon ytterligare beskrivning av mannen och lämnade inte heller några detaljer, men Göte såg i hennes ansikte, att där tydligen fanns många obehagliga bilder från det förflutna. Han lade armen runt hennes axlar och kramade henne. Han ville inte tvinga henne att fortsätta berättelsen och bytte därför ämne.

”Det har varit en lång dag. Du är naturligtvis trött. Jag förstår, att det du berättat för mig, har väckt gamla minnen till liv. Jag ser på dig, att det har tagit dig hårt. Nu följer jag dig hem, så att du får sova. Det är också dags för mig att ta mig ut till Muramaris och läsa igenom morgondagens program. När vi varit ute och botaniserat under morgondagen, kan vi väl träffas och äta middag tillsammans. Är stugan där ute tillräckligt fin, vill jag gärna att du följer med ut och ser hur jag har det. Vi skulle kunna äta på restaurangen. Är det ett bra förslag?” Göte såg frågande på Gertrud. Hon nickade och log. ”Jag är glad över att ha fått ditt förtroende, och att du velat berätta allt för mig. Det för oss närmare varandra och jag bryr mig verkligen om dig, och vill ta hand om dig.”

Göte följde sin nya förälskelse till hennes port, kramade henne och stal en kyss. Hon smög sig tätt intill honom och besvarade kyssen.

Vägen ut till Lummelunds

Dimman låg tät över vägen, och det var nära att han hade missat avfarten. Mörkret låg som en kompakt, ogenomtränglig vägg utanför ljuset från billykterna. Genom att sakta in när vägmätaren visade rätt kilometertal (han tittade då och då på lappen där han skrivit ned mätarställningen innan starten från Visby), kunde han i tid uppfatta de urblekta, skamfilade skyltarna, den ena med texten: Tallstugan och den andra med texten: Hotell. Han svängde in. Det var bara det att ingenting stämde.

(Vad han inte visste var att han hade läst av vägmätaren fel, när han startade).

Vägen in mot hotellet var knappast körbar med sina stora gropar och en upphöjd mittremsa med gräs som släpade i underredet på bilen. Genom att växelvis balansera med hjulen på vägens ytterkanter och mittremsan kunde han skydda underredet från förödande skador, när det dök upp en större sten som gömde sig, för hans blickar, i någon av de många vattensamlingar som samlats under timmar av regn. Vägen gick fram genom en tät skog, som med sina förkrympta, vindpinade tallar, hängde med sina knotiga grenar över vägen och ruskade av sig den kallfuktiga blötan över bilen vid varje vindby och gav vindrutetorkarna fullt arbete med att hålla framrutan ren. Så gott det gick försökte han också parera uppdykande buskar. Allt kändes fel och han ville vända om, men att försöka hitta en öppen plats att vända på, i det här kompakta mörkret, verkade otänkbart.

Vägen gjorde plötsligt en tvär krök bakom en uppdykande bergklack. Han blev litet överrumplad, men lyckades hålla bilen på rätt köl i det hala väglaget. Vägen fortsatte fram till en ny bergklack mitt i synfältet där den delade sig i två ännu smalare vägar, en på varje sida om hindret. När han rundade hindret uppfattade han starkt ljus mellan tallarna längre

fram; strålkastarljus från en mötande bil i hög hastighet rakt fram. Föraren i den mötande bilen sänkte inte hastigheten. Göte vräkte i sista stund sin egen bil åt sidan och in på en sidoväg – allt för att undvika en sammanstötning. I en kaskad av smutsvatten, som spreds åt alla håll, brakade den stora bilen vidare. Det måste vara en galning vid den ratten, tänkte Göte, där han påtagligt skakad fortfarande höll hårt i ratten. Regnet slog hårt mot biltaket. Sabla väder! Han stängde av motorn, släckte billjuset, satt nu bara och andades häftigt, försökte lugna sig – hela han var i uppror. Efterhand som ögonen vande sig vid mörkret såg han ett svagt ljus som glittrade i regndropparna på den blöta vindrutan. Han startade motorn och körde sakta framåt mot ljuset mellan träden och befann sig så i utkanten av en svagt upplyst gårdsplan. I skenet från billyktorna uppfattade han en skylt med texten: HOTELL KORPEN. Byggnaden, med en knappt skönjbar fasad, ett mindre komplex i två våningar, gömde sig i dimman intill gårdsplanens parkering. Svagt ljus silade ut genom det gröna buteljglasfönstret i entrén och genom en del fönster utmed fasaden av grovt timmer. Atmosfären gav honom en känsla av överklighet.

Försiktigt lät han bilen rulla framåt och parkerade mellan en begravningsbil och en stor skåpbil – en Chrysler Van med tonade rutor. Med en väska i handen klev han ur sin bil, hukade sig i blåsten, drog ned hatten hårdare i pannan, för att inte förlora den i de häftiga vindkasterna, gick fort upp mot entrédörren, öppnade och steg in i vestibulen. Dörren slets nästan ur hans hand av en kastvind. Han lyckades få tag i handtaget, innan dörren slog i väggen. Han stängde, tog ett par steg in och såg sig om i vestibulen. Till höger en hissdörr. Rakt fram skymtade en våningstrappa. Den gick tydligen både uppåt, till övervåningen, och nedåt, antagligen till en källare, slitet parkettgolv, ljusa tapeter med klargröna tallar. en del tavlor på väggarna, (troligen fotografier), och till höger vad som verkade vara en receptionsdisk.

”Receptionisten” reste sig upp, sköt stolen bakåt, bugade lätt – liksom frågande. Hon verkade mäta honom med ögonen. Började med att se på hans skor och klättrade sedan långsamt uppför hans byxor och hans kavaj till dess hon mötte hans ögon. Han hajade till, när han såg hennes ögon och själva ansiktet, men såg sedan åt sidan, efter något ögonblick, för att inte verka påträngande. Hennes ögon var svagt ljusbruna och hade horisontellt utdragen pupill... Hon bar sköterskedräkt, på huvudet hade hon en vit hätta.

”Ett sabla väder”, sade han. ”Jag höll på att missa avfarten. Mitt namn är Svangren. Ett rum skall vara bokad för min räkning.”

”Receptionisten”, han antog att det var det hon var, log och gnuggade sina händer. ”Välkommen herr Svangren.” Hon såg på honom vänligt och nu uppfattade han tydligare den smala, horisontella springan mitt på ögongloberna. Den vidgades något när hon iakttog honom.

En gång tidigare hade han uppfattat något liknande. Det var på färjan från Fårösund över till Broa på Fårön. Framför hans bil hade det stått en äldre Volvo Kombi. Rutan intill förarsätet hade varit nervevad och två barn hade stått intill bilens sida och pratat med kvinnan bakom ratten. Barnen hade vänt sig åt hans håll och vinkat glatt till någon bil framför honom. Kvinnan hade vänt på huvudet för att se vilka människor barnen vinkade åt – han kommer ihåg att han hajade till, hennes ögon hade påmint om ett fårs, de där frågande, lugnt iakttagande ögonen med den horisontella springan mitt på globen – han hade undrat om han sett fel, var det verkligen möjligt? Hon hade vänt tillbaka sitt huvud. Jodå, han hade vetskap om genetisk förändring ... men att den skulle ha nått så långt ...

”Nej”, sade ’receptionisten’, och fuktade läpparna, ”det är ingen som har ringt, och jag tror att ni har kört fel herr Svangren, skulle ni inte egentligen till Muramaris, några kilometer längre bort på vägen mot Lummelunds?”

Kan han ha sett så fel på avståndsmätaren?

”Men det här är väl ändå ett hotell?” Av skylten utanför att döma, är det väl så?” Gert ser frågande på receptionisten. ”Har ni inget rum ledigt, så att jag slipper ge mig ut i ovädret igen? Jag kan väl ringa till Muramaris och avbeställa det bokade rummet, om ni bara ger mig telefonnumret till dem? Förargligt nog fick jag inte med mig laddaren till mobilen och batteriet är slut, men jag kan kanske få låna er telefon?”

”Vi har inget rum ledigt här i huset – allt är tingat, men jag kan ordna ett rum i annexet tvärsöver vägen. Det finns ingen ledig parkeringsplats, vid det huset, utan ni får ha bilen stående här utanför. Det är vad jag kan erbjuda. Vill ni ha ett rum där?” Gert Svangren nickade. ”För att komma till annexet går ni genom en tunnel här i bottenplanet – jag skall följa er bort. Ni kan skriva in er i hotelliggaren senare. Ta in ert bagage, om det är något ni vill ha med er. Vi lägger det på en bagagevagn. Vi tar hissen där borta. Hon pekade. Muramaris kan jag ringa till senare.”

”Det var vänligt, jag har allt jag behöver här i bagen.” Han hade tittat på henne litet i smyg. Hon hade sett så vaxgult blek ut att han undrat om var en levande, mänsklig varelse. Han hade slagit bort tanken som orimlig men ... , de där ärren utmed käkbenen från hakan och bakåt, och ärren runt handlederna ovanför kanten på handskarna hon bar, fick honom att känna obehag. Han hade hört talas om hudtransplantation och tankarna började snurra i huvudet på honom. Behovet av ett rum och en säng fick honom att skaka av sig obehagskänslorna.

”Jaha, ja då går vi då”, hade hon sagt och han hade följt efter henne in i hissen, och den fuktiga tunneln bort mot annexet. I den svaga belysningen från enstaka lampor glittrade små fuktdroppar i spindelväven.

”Det är en läkarvilla, ni kommer att bo i. Vi har lånat ett par rum i bottenplanet av läkaren som har sin praktik i huset. Ni kommer att bo i ett av rummen intill praktiken och vi ber er vara litet hänsynsfull och inte störa honom i hans arbete eller eventuella patienter.

Hur länge stannar ni?” Hon hade sett på honom, frågande och liksom avvaktande. Hennes blickar hade vandrat fram och tillbaka över hans ansikte tills de hade stannat och liksom sett rakt genom honom och ut till den bild hon såg av kommande möjligheter. Han kände kalla kårar utmed ryggraden, men tvingade sig att se på henne och verka obesvärad.

”Konferensen pågår veckan ut, men jag tänker ta några semesterdagar ledigt när jag nu i alla fall är på ön ... så ja, ska vi säga att jag tingar nästa vecka också? Antagligen tar jag färjan tillbaka nästa söndag. Går det bra för er del?”

”Det går bra.” Hon hade sett på honom och lett litet stelt, som om ansiktet hade varit lyft ett antal gånger, men nu var det inte det instuderade tjänsteleendet han sett förut, som hon visade upp, nu låg det något kallt beräknande i hennes sätt att se på honom. Av någon anledning kände han åter de kalla kårarna utmed ryggraden. Hon låste upp och visade honom till rätta i rummet.

”Frukost serveras i hotellbyggnaden. Matsalen öppnas klockan sju. Fönstren går inte att öppna och fönsterluckorna är låsta. Läkaren vill ha det så på grund av inbrottsrisken. God natt, då herr Svangren, och sov så gott!” Hon mätte honom med ögonen ytterligare en gång innan hon vände sig om och försvann ut genom tunnelgången med den tömda bagagevagnen rullande framför sig.

Korpklintshöjden

Visby utkant

Hotell Korpen

Göte låg på sängen och försökte läsa en del litteratur om Gotland, men Gertruds berättelse var så stark, att han inte kunde koncentrera sig på texten. Ur minnet gick han igenom allt som hon berättat. Han såg hennes ansikte framför sig, hennes tårar, och den oro han kunde läsa i hennes drag. Han somnade till slut med en bok på bröstet. Han gled in i en dröm. Dagens händelser spelades upp i ett något underligt scenario med förvridna bilder av vikingar och uppgrävda skatter, konferensdeltagare med spadar i händerna krypande omkring i tunnlar och ledaren för konferensen i täten med en lykta i handen och klädd i medeltida dräkt. In i drömmen glider också receptionisten fram mot hans säng och bakom henne en man i vitt. Båda ler. Receptionisten lägger en mask över hans ansikte. Han försöker spjärna emot och fly, men han kommer inte ur fläcken. När man rullar honom ut ur rummet på en bår, ser han ett leende ansikte; en man i vitt som håller i en tub. Han uppfattar allt väldigt oskarpt. Medvetandets bilder glider förbi; liksom i ett töcken. Receptionistens ögonspringor, som stod vidöppna och fokuserade honom, var det sista han uppfattar innan drömmen upplöses och han sjunker in i ett stort mörker.

Nu ser det ut som att han kommer till sans.

Göte hörde röster och uppfattade svagt konturerna av ett ansikte. Han ville kräkas; ulkade, varpå magen drogs ihop som i kramp och hävde upp innehållet, som gled mellan hans läppar och ner i en rondskål.

”Såja, nu blir det bättre.”

Någon höll hans huvud mot sitt bröst, han fick ett nytt kräkningsanfall. Man höll hans panna med en sval hand, när han kastade upp. Han lutade sig tillbaka mot kudden och försvann åter in i medvetlöshetens mörker.

Sjukstugan

”Så, herr Svangren – hur står det till?”

När han vaknade upp igen, såg han mannen i vitt framför sig, samme man som kommit emot honom i drömmen, tillsammans med receptionisten. Han försökte resa sig upp, men smärtorna fick honom att sjunka tillbaka mot kudden. Någon tar hans hand i sin.

”Herr Svangren har varit med om en förskräcklig olycka, men nu kommer allt att bli bra igen. Vi har tagit hand om herr Svangren på bästa sätt. Vila er nu under natten. I morgon skall jag berätta för er vad ni varit med om. Här! Tryck på den här larmknappen och ring om ni behöver hjälp. En syster kommer in och ger er några tabletter så att ni får sova. Hon sitter här utanför i korridoren och tittar till er under natten. God natt herr Svangren! Försök att sova litet.” Mannen i vitt försvann ut ur hans synfält.

Systemen, som kom in och gav honom några tabletter, kände han svagt igen som receptionisten. Hon log vänligt. ”Ring efter mig om det är något ni behöver hjälp med herr Svangren, jag finns här utanför.”

”Gå inte än! Vad är det som har hänt? Jag har inget minne av att jag skulle ha varit med om någon olycka – berätta.”

”Vi tar det i morgon herr Svangren, när ni är starkare. Sov nu herr Svangren, sov nu.” Hon vände sig om i dörren och vinkade med handens yttersta del.

Långsamt gled han bort från smärtorna i sin kropp och in i en drömlös existens.

Var är jag? Han vaknade upp och såg sig om i det sterila, avskalade rummet. Är det här ett sjukhus? Han såg sig undrande omkring. Ett svagt ljus trängde in genom de fördragna gardinerna . Vad är det som har hänt?, frågade han sig. Han såg bandagen på sina händer – kunde inte minnas något annat från gårdagen, än att han somnat in på rummet och drömt underliga drömmar under natten. Vad är det som har hänt, frågade han sig åter och återigen? Drömde han? Nej, det var ingen dröm! När han försökte resa sig upp i sängen, tvingade smärtorna honom tillbaka. Hans huvud sjönk ned på kudden.

”God morgon herr Svangren!”

Dörren öppnades och mannen i vitt kom in i salen tillsammans med receptionisten. Mitt namn är doktor Klint. Hur mår herr Svangren idag?

”Jag har ont. Vad är det som har inträffat. Varför ligger jag här omlindad?” Han hade sett frågande på båda.

”Man fann er i en bil framför ett stup här i närheten. Antagligen hade ni missat avfarten till hotellet och kört rakt fram i kurvan före stupet – det var ju tät dimma. Ett klippblock stoppade färdens och bilen hängde kvar i buskaget mellan träden. Det var så man fann er – hängande över motorn framför den krossade vindrutan.”

”Vilken dag är det idag och var är jag?”

”Idag är det fredag. Ni befinner er på en vårdavdelning i samma hus där ni hyrt rum. Jag är läkare och har gett er den akutvård jag ansåg att ni behövde. Jag har hållit er sövd för att lindra smärtorna vid och efter operationerna som jag företagit. Ni måste ligga kvar här för vård några dagar innan jag vågar föra över er till annan sal. Ni kan vara helt lugn; jag kommer att ta hand om er på bästa sätt.”

”Det gör ont.”

”Jag förstår det, herr Svangren. Ni har slagit i hårt och skadat ansiktet och kroppen. Troligen gjorde ni det, när ni for ut genom vindrutan, eller också gjorde ni det på motorhuven som slets upp; ni har ansiktet täckt av ett bandage. Ni har sår på ena benet och har skadat händerna. Ni har också ett djupt skärsår på ryggsidan ovan höften, jag har sytt med många stygn. Ni kommer att få ligga med dropp några dagar. Vi har talat med ledaren av konferensen och förklarat att ni inte kommer att kunna delta under de närmaste dagarna,

och att ni är så svag, att vi inte kan tillåta besök, hur gärna man än vill komma och besöka er. Är det någon, ni vill att vi skall underrätta – familjemedlemmar, vänner, arbetsplats?

”Nej, jag saknar anhöriga. Har en del vänner ... men – nej, det finns ingen ni behöver ringa speciellt. Jo, en kvinna, en vän, hon heter Gertrud. Ring henne! Telefonnummer finns i min mobil. Kanske kommer jag på någon mer. Jag är trött.”

Innan han somnade, och den diffusa verkligheten övergick i drömbilder, hörde han svagt någon säga: ”Vi kan ta det senare, en annan dag kanske. Vila er nu herr Svangren. Syster ger er tabletter fortlöpande, så att ni slipper värken. Jag ser att ni är trött herr Svangren. Vila er nu och fundera inte – vi tar en dag i taget herr Svangren.”

I den drömvärld han glider in, möter han Gertrud. Hon tar honom vid handen och ler. Hon har tårar i ögonen. ”Vad har de gjort med dina händer?” Han rör på läpparna för att svara, medan hon glider fram till fönstret, där hon omstrålas av det milda ljus som silar ner genom trädkronorna i skogen utanför.

Jag vet inte, men du ser ut som en ängel, försöker han säga, men bandagen runt huvudet stramar. Han ler mot henne, men förstår samtidigt att hon inte kan se det. Han letar efter en penna, för att kunna skriva till henne att han ler, men då har hon redan nått fram till fönstret och dragit ifrån gardinerna. ”Varför har du galler för fönstren? Gertrud öppnar fönstret, gallret skramlar och ramlar till marken.

”Det är inte hans fönster!” Läkaren kommer in genom fönstret med en gastub på ryggen. ”Hela huset är mitt.”

Receptionisten öppnar dörren, hoppar in på ett ben, skrattar högt och tar några danssteg. ”Hela huset är hans, och alla rum med patienter. Är det någon som vill ha morfin eller mera lustgas, kanske? Kom hit med gastuben, lilla läkaren. Nu skall vi ge damen här litet

påfyllning, så kanske hon svävar ut genom fönstret. Var så god! Kom och ligg ned här först, lilla damen. Ligg ned här bredvid herr Svangren!” Receptionisten pekar, samtidigt som hon drar täcket av honom.

”Stäng mitt fönstret!” Läkaren skruvar på gaskranen.

”Mitt fönstret, heter det väl inte?” Receptionisten ser frågande på honom, lutar sig ut genom fönstergluggen och lyfter upp gallret. ”Vad skall jag göra med det här?”

Göte hör läkaren svara, att hon kan ta det under armen och bära ut det, bara hon stänger fönstret först. Han känner sig yr. Han svävar omkring utan kontakt med verkligheten.

”Kom så går vi!” Gertrud tar honom under armen. Hon pekar mot dörren, som svänger fram och tillbaka på sina gångjärn. Han följer henne genom en tunnelgång med rutiga gardiner över belysningsarmaturerna. De springer, för att komma undan gasmolnet som stiger ur läkarens tub. Gertrud lyfter armarna, tar några snabba steg och glider, som på vingar, bort genom tunneln. Hon vänder sig om och vinkar. Han faller. Ett kompakt mörker välkomnar honom.

När Göte återvänder till verkligheten ligger han på golvet, vid sidan om sängen. Han har ramlat ur. Han hasar sig fram, till den stängda dörren; lyckas resa sig upp; öppnar dörren och lyssnar. Rösterna tillhör läkaren Klint och Receptionisten. De avlägsnar sig bort igenom tunneln. Han smyger efter. Stannar vid spiraltrappan upp till receptionen. Han lyssnar. Skräcken griper tag i honom.

Hotell Korpen

Receptionen

Visby Norr

”Vi måste få reda på, om han har någon mer som kan bli frågvis och börja göra efterforskningar. Har du fått fram något?” Klint ser frågande på Liza receptionisten.

”Nej, när skulle jag ha fått tid till det? Är det förresten nödvändigt? Det bästa hade varit om du hade plockat ur alla organ och tagit hand om huden – inte bara ena njuren, och sedan låtit dumpa kroppen. På det här sättet skapas bara nya problem. Vi måste förresten få tag i den där Gertrud – hon måste elimineras. Skall Svangren hållas vid liv, måste vi greja det här med bilen på ett trovärdigt sätt. Skall han dumpas, måste vi dumpa bilen också. Vad har du för förslag? Och du! Din bror håller på med en massa underliga arrangemang. Känner du till det?” Liza såg forskande på läkaren Klint.

Läkaren Klint tog av sig glasögonen och strök sig över ögonlocken med en trött gest och suckade. ”Du skulle aldrig ha ringt till konferensledaren och talat om att Svangren inte kan delta fortsättningsvis. Hur gjorde du med Muramaris? Ringde du dit och avbeställde hans rum?” Klint såg Liza i ögonen.

”Jag har inte ringt till någon konferensledare. Hade jag gjort det, hade vi ju bara hamnat i en karusell med frågor och svar. Nej, dit har jag inte ringt. Jag har inte heller ringt till Muramaris, varför skulle jag det? Det är väl bättre att vi håller oss utanför – officiellt?”

”Håller oss utanför – officiellt? Läkaren Klint ser frågande på Liza. ”Förstår du inte att man på Muramaris kanske ringer till rumsbokningen och undrar var Svangren tagit vägen, och sedan är det antagligen en del frågor som behöver besvaras när rumsbokningen vänder sig till konferensledaren och kräver ersättning för beställt rum. Kanske börjar man undra vad det är som pågår, och så vänder man sig till polisen. Det här kan nog urarta och bli en riktig soppa.” Klint ruskade på huvudet. ”Sedan har vi det här med Svangrens bil. Det var en helt onödig grej. Varför ordnade du med det? Det hade varit bättre, att vi låtit bilen bara försvinna redan i början, eller kanske rent av låtit den stå kvar utanför hotellet istället för att arrangera en olyckshändelse. Nu är frågan om vi kan transportera bort den, bara så där rakt av? Hur många kan ha gått förbi och ställt sig undrande över vad som kan ha hänt – kanske rentav frågat polisen. Tänk om jag ändå kunde få arbeta med mitt i lugn och ro.” Läkaren Klint lossar slipsknuten och knäpper upp skjortan i halsen; liksom för att få luft.

”Arbeta med ditt? I lugn och ro?” Liza såg frågande på honom. ”Är det inte så att vi sitter i samma båt – jobbar i team? Är det inte så, att det är jag som håller ihop den här ruljangsen och får allt att klaffa? Men du förstår naturligtvis inte, att du är lika ansvarig för helheten som jag? Du måste självfallet delta i planeringen och inte bara skära upp kroppar. Säg mig nu, vad du anser att vi skall göra.”

”Var det Lorentz som ordnade om så att bilen kvaddades?” Klint såg frågande på Liza, samtidigt som han tog sig fundersamt om hakan.

”Ja, han ordnade också så att bilen blev täckt med en presenning för att hindra oönskade blickar. Vet du förresten, att bilen är av samma märke och årsmodell som min? Det lade Lorentz märke till. Som du vet, stod ju Svangrens bil parkerad utanför hotellet. Jag kan berätta för dig, att jag har sagt till Lorentz att montera mina registreringsskyltar på den kvaddade bilen och låta transportera bort den som skrot. Min bil får han ta med sig i natt, när han tar båten över havet till Baltikum. På så sätt slipper vi bekymret med Svangrens bil.

Skulle någon undra, har jag väl rätt att göra vad jag vill med "min" bil. Blodet har Lorentz tvättat bort, så att ingen ska behöva fundera. Vi kan väl inte skaffa fler organ just nu och då får han föra över de vi har, medan de fortfarande ligger färska i kyllådorna. Lorentz skulle naturligtvis kunna ta med sig Svangren över samtidigt, men jag tror inte att vår patient klarar resan. Egentligen vet jag inte vad som är bäst: att ta ut flera organ ur honom omgående och dumpa kroppen i Fardume träsk, bland alla andra, eller låta din bror flyga honom över till andra sidan med helikoptern eller ... alternativt, låta honom tillfriskna eller rensa honom på organ där. I det fortsatta scenariot skulle du ju kunna följa med i helikoptern och utföra operationer däröver. Tiden börjar bli knapp. Jag kan köra er till Bunge flygfält ikväll. Vi slår igen butiken. Det kan vara bra att ligga litet lågt ett tag. Vad anser du om den här lösningen?"

Liza viftade med den imaginära domptörstickan i luften. Hon var van att arrangera allt möjligt och regissera de mest otroliga händelseförlopp – hon var genial och totalt känslokall. Läkaren Klint försåg henne med de tabletter som höll henne på lagom aktiv nivå, efter de operationer han utfört på henne under årens lopp. Hon var resultatet av ett av hans många lyckade experiment med mänskliga kroppsdelar. Hon hade många sensorer som styrde henne efter hans vilja. Nu, under tiden som något tiotal år passerat, hade han lagt märke till, att hon tydligen utsatts för magnetisk påverkan, som låg utanför hans kontroll; hon hade börjat agera på egen hand! Klint började bli rädd för sin egen skapelse: Liza – som han döpt den autonoma roboten.

"Vad kan jag säga annat än att jag är imponerad över din planeringsförmåga." Klint såg uppskattande på Liza. "Men du är mycket för att spela teater. Har du förresten glömt bort att vi har en grupp blivande patienter inhysta i Fårösund? Min bror flög in dem från öststaterna under förra veckan och nu bor de på fästningen i väntan på sin operation. Vad var det du sa om min bror?" Han såg oroligt på Liza.

”Han skulle ju transportera kropparna, som du rensat på organ, till Fardume träsk och dumpa dem där. I stället har han placerat dem som utställningsföremål runt området Snäck. Han har placerat ut kropparna i terrängen: en på kalkstensklippan, en vid strandkanten framför Strandhotellet, en annan i en båt vid Flundreviken och ytterligare en uppe vid hotellets badpool. Antagligen har det slirat ordentligt i hans hjärnvindlingar. Jag förstår inte, vad det kan finnas för bevekelsegrunder till att agera på det sättet. Visserligen talade han något om att anlita det kommunala, men jag lyssnade inte på honom och frågade inte heller vad han menade med sitt: anlita det kommunala. Troligen syftade han på den kommunala renhållningen”. Liza ruskade på huvudet och svor en ramsa. ”Känner du till att han tydligen tagit sig in på campingområdets restaurang flera gånger för att mala ner kroppsdelar i kompostkvarnen? Jag förstår inte vad som tagit åt honom. Allt detta har inträffat under den tiden som han haft motorfel på helikoptern. Nu börjar jag så smått vara inne på linjen att han faktiskt räknade med att polisen skulle ordna om med kommunal hämtning av kropparna, för att han själv skulle slippa besväret med att ta dem till Fardume. Som tur är, har de blivit oupptäckta tack vare dimman. Lorentz, som haft din bror XL under uppsikt, kunde smyga undan ett par av kropparna. Men det finns två presumtiva organdonatorer kvar i terrängen. En ligger nere i Flundrevikens hamn och en ligger med ett snitt i halsen intill badpoolen på hotellområdet, som jag redan berättat, men dom har vi kanske ingen glädje av längre, kropparna är kanske för gamla.” Liza såg på Kvick liksom för att kontrol-lera om han hörde på. Hon fortsätter:

”Mannen i hamnen har *fallit* och ligger mycket naturtroget död i en öppen båt. Mannen uppe vid poolen har Lorentz arrangerat liggande med en vass kniv i handen. Det kommer naturligtvis att bli en del uppståndelse, men inget tyder på att ett brott blivit begånget i något av fallen. Du måste nog ta itu med din bror XL på det ena eller andra sättet. Eventuellt har du en ny organdonator i honom. Kanske kan vi skaffa en ny helikopterförare som

ersättare för XL på andra sidan havet, så att du kan komma tillbaka så småningom. Du får tala med våra uppdragsgivare när du kommer på plats. Troligen måste du stanna på andra sidan ett tag, till dess att jag kan ge dig tecken på, att allt är lugnt på den här sidan. Hör du vad jag säger?”

Kvick nickar och bekräftar med det att han hör på. ”Men du vet ju så väl, att våra uppdragsgivare inte släpper taget nu, när det är så mycket på gång, och kommersen går på högvarv. Det verkar på dig som att du glömt internerna som är på väg till fästningen och väntar på transport från Baltikum?”

”Nej, jag har full kontroll! Men, vi måste organisera hanteringen. Lorentz får komma över hit till oss med mera knark, så att vi kan hålla de behövande under armarna här på ön. Han får ta en resa över med sin båt och dumpa bilen i havet samtidigt. Eventuellt måste vi röja upp litet här omkring också, vi får se hur allt utvecklar sig. Vad sägs?” Nu var hon i sitt esse, Liza, och hade fått litet färg på sina gulnade kinder; kinder som verkade vara gjorda av pergament som krackelerat.

”Jo, det verkar bra och genomtänkt, men är ogenomförbart för närvarande. Du får allt tänka om! Kanske är du *nästan* känslokall, när du talar om min bror, men det kan vara en lösning på hans och våra problem. Jag lyckades aldrig klara hans hjärnskada. Jag vet om, att jag kom till korta där, men splittret satt så illa. Om Lorentz går över med sin båt måste han dessutom skaffa mer material från öststaterna, så att jag kan fortsätta preparera organen”. Läkaren såg nedslagen ut. Han tänkte på sitt eget tillkortakommande med broderns krigsskada. ”Vad har du för planer för Lorenz – nu närmast?”

”Lorentz har fått order om att han och din bror XL skall flyga kropparna till Fardume träsk och sänka dem där, efter att ha plockat ur tänderna. Det är ju bra för oss att det är så gott om lake i det där träsket. Lorentz provvittjade en kropp de sänkt utanför Storholmen – en rätt kraftig karl faktiskt. De var nog rätt hungriga, de där lakarna: efter en vecka återstod

endast skelettet. Först trodde Lorentz att kroppen glidit ur snaran, så lätt var det att dra upp linan, men så kom benranglet glidande upp – helt renätet och solande sig i månljuset, som Lorentz sa.” Liza såg på Klint.

”Du minns väl, att det var i din släkt det fanns en fältskär som praktiserade metoden i Finland för inte så länge sedan? Ni lär ju ha ena riktiga enmeters baddare till lake i era sjöar. Var det inte Enare träsk bland andra? Var det inte din far, kirurgen som, tillsammans med en fältpräst, lät slänga en hel del kroppar till lakarna för att dölja sina transplantations-experiment? Var det inte så, att han och den där fältprästen, han hade till hjälp, hade ett åtal mer eller mindre hängande över sig? Sas det inte något om krigsförbrytelser? Flydde han inte till Sverige och gick mer eller mindre under jorden? Byggde inte han huset du bor i under antaget namn?”

”Ta inte upp det där nu igen! Vad mina släktingar gjort, under en obekvämtid, vill jag helst inte ha skrivet på näsan ständigt”. Läkaren har svårt att hålla sig lugn. ”Svara i stället på vad du har för vidare planer med Lorentz. Varifrån har du föresten fått vetskap om min släkt?”

Liza nonchalerade frågan.

”Lorentz kan ta över kylboxarna med organ samt min bil till andra sidan havet under natten, överlämnar varorna till förvarnade hanterare och parkerar bilen på ett bra ställe, eller dumpar den i havet. Han har fria händer och kan sköta den saken som han finner bäst – därmed är din fråga besvarad. När det gäller din bror XL, så måste jag tänka till litet. Dessutom borde vi båda två tänka på vad som sker här under morgondagen – kanske börjar man göra efterforskningar, för att få veta vad som hänt Svangren. Dessutom har vi ett problem till! Hans kvinnliga bekant. Hon måste elimineras som jag sa. Vad hette hon nu igen? Gertrud var det visst ... ovanligt namn.”

Läkaren Kvick nickar frånvarande.

”Innan Lorentz försvinner med kyllådorna och din bil, skulle ju min bror kunna förbereda genom att köra ner allt till Själsö, lasta och stanna ombord till dess någon av oss kan köra ner Lorentz. Under tiden skulle Lorentz försöka leta upp den här Gertrud. Han har dagen på sig. Kanske lyckas han med det uppdraget.” Nu såg Klint riktigt angelägen ut. Han tittade på Liza för att få bekräftelse. ”Som saker och ting ser ut just nu, får internerna i fästningen vänta på transplantation och annat.”

”Ja, det är viktigt att sopa igen alla spår”, Liza såg uppmuntrande på Klint. Ibland tänder du till! Det bådär gott för framtiden! Man skulle nästan kunna tro att du har en fungerande datamaskin i ditt huvud du med. Men hur skall Lorentz komma till Visby, har du tänkt ut det också?”

”Vi har ju likbilen.” Läkaren Klint ler som om bilden var litet makaber. ”Nu går jag upp till läkarvillan och tar fram mer serum. Ring mig så fort Svangren vaknar upp! Förresten ... det är nästan bättre att du håller honom nersövd tills vidare.”

”Är det en sådan åtgång på serum nu plötsligt?” Liza ser frågande på Klint.

”Det har inträffat något som oroar dels föreståndaren och dels mig. Det berör våra kunder på Fårösunds fästning. Kan eventuellt bara handla om en lättare influensa, men jag måste ta fram mera serum ifall någon sorts virus skulle blomma upp och sprida sig bland dem. Man kan aldrig vara nog försiktig. Dessutom är jag orolig för att Lorentz och min bror XL kan ha utsatts för exponering. De har ju varit i nära kontakt med ”kunderna” och än så länge vet jag inte hur allvarliga symptomen kan vara. Dessutom transporterar ju både XL och Lorentz organ över till öststaterna. Det skulle ju vara katastrofalt om organen vi levererar är infekterade. Jag måste ta en tur till fästningen imorgon och göra en del undersökningar. Är allt utan anmärkning kan XL flyga över ”internerna” hit fortlöpande. Det är ju tur för oss att driften av snäckrestaurangen ligger nere, och att den tillfälliga

operationssalen där är så pass bra. Det är också tur för oss att helikopterplattan ligger i radarskugga för flygledaretornet.”

Liza funderar en stund, tittar på läkaren Kling och ruskar på huvudet. ”Vill du förklara hur det hela går ihop ekonomiskt, när vi inte har några organ att sälja. Jag menar kostnaderna för driften av fängelset med mat och annat till dom du kallar internerna. Är det något jag inte känner till. Går du bakom ryggen på mig, så säg bara till, och jag tar min Mats ur skolan, så att säga.”

”Jag går inte bakom ryggen på dig, kom inte med sådana idéer. Det har hänt så mycket på kort tid, och jag har kanske inte hunnit sätta dig in i allt.”

”Du har inte haft tid att sätta mig in i allt? ... Men kom igen och gör det nu då!”

Läkaren Kling tar av sig glasögonen, klämmer näsroten mellan ena handens tumme och pekfinger i en trött gest, och förklarar så allt för Liza.

”De interner, eller låt oss kalla dem kunder, vi har i fängelset, och som väntar på en överlåtelse av sin ena njure, och transplantation för identitetsförändring, kostar naturligtvis pengar att härbärgera, det är jag medveten om. Den fakturan hamnar hos våra uppdragsgivare. Allt clearas i och med att vi gett kunderna en ny identitet. De är efterspanade av olika anledning. De betalar genom att avstå ett eget organ och kan därefter återvända hem. Våra uppdragsgivare ger dem antagligen nya identitetshandlingar, vi ger dem ett nytt ansikte. Kunderna får en slant var och en – cirka 6 000 dollar, så att de kan fortsätta ett liv i skymundan, eller vad nu våra beställare har planerat för dem. Vi får betalt för fakturan och transporten plus del i vinsten, vilket ger oss cirka 30 000 dollar för var och en. Alltså kommer vi inte att vara barskrapade den dag, vi kanske måste lägga ner verksamheten. Det stora problemet, för närvarande, är att vi har ont om hud. Lorentz nämnde något om att han hade en idé, vi får se vad den innebär. Hoppas bara att han inte kommer dragande med det där att ge kunderna en siliconkautschukhud. Det fungerar bara i

teater och rånarsammanhang eller på fester, där man vill förnöja deltagarna. Skulle de fastna i en identitetskontroll, behövs det bara att någon drar av dem mössan och allt är förlorat för deras del. Det här känner de till, och vi är anlitade för att ge dem en ny ansiktshud, det är vad som gäller. Skulle vi inte sköta vår del av vårt åtagande på rätt sätt, har vi snart vår uppdragsgivare i håret. Kunderna som väntar i Fårösunds fästning är heller inga dunungar ska du veta. Vem vet vilka organisationer de ingår i på andra sidan Baltiska sjön? Har jag då förklarat för dig hur det hela fungerar?” Läkaren Klint tar sig åter om näsroten och gäspar.

Liza nickar, hon verkar nöjd – för en gångs skull.

Gert Svanberg insåg snabbt, att han, trots sin dåliga kondition, måste göra allt han kan för att rädda Gertrud undan läkaren Klints skalpell och en säker död. Efter att ha lyssnat till samtalet mellan receptionisten och läkaren, förstod han hela händelseförloppet för egen del. Han mindes vad Gertrud berättat om tunnlarna, hade inget att lysa sig med, men började i desperation att treva sig fram genom tunneln mot läkarevillan. Han måste komma i kontakt med yttervärlden.

Visby Strand

Kongresshallen

Vid samlingen, torsdag morgon, saknades en av deltagarna i konferensen. Gertrud frågade övriga deltagare i gruppen om någon kunde lämna en upplysning om hennes vän, men ingen hade något besked att lämna så tidigt på morgonen. Man antog att Svangren skulle dyka upp snart nog; den enklaste av förklaringar.

Ledaren, för konferensen, gick igenom dagens program, där inventering av några träsk skulle göras; bland andra Fardume träsk: ett av de dubbelbottnade träskena på Gotland. Hon visade upp en skiss, en genomskärning av träsket, där man dels kunde se växtligheten som gröna öar i ytskiktet, och dels underliggande vatten som vilade på en två meter tjock kalkslamsblandning över själva kalkgrunden.

”Allt detta är mycket intressant”, sade hon. Växtligheten är artrik och i många fall mycket sällsynt. Ni kommer att uppleva en helt annorlunda växtlighet, än vad som kan väntas på den här breddgraden. Normalt skulle man endast kunna vänta sig ett växt och djurliv lika det som förekommer vid andra träsk, men som sagt, ni kommer att uppleva någonting annorlunda – tro mig. En buss väntar er här utanför. Vi åker så snart ni tagit plats. Jo, så sant: Lunch serveras vid träsket; en cateringfirma dyker upp i terrängen så småningom, och med en hel del godbitar att avsmakas i gröngräset. Var så goda och sitt upp!”

Gertrud dröjer i det längsta med att stiga upp på bussen, men till slut inser hon, att gruppen inte kan vänta på Göte Svangren längre – hon intar en plats.

Lorentz, som bytt om från mörk kostym till den lättare klädsel han hade med sig i likbilen, kom insläntrande framför kongresshallens parkering med ryggsäck och kamerautrustning.

Efter en del parlamentering med gruppledaren lyckades han få betala sin kongressavgift i efterhand. Han förklarade sin sena ankomst med att han deltagit i en exkursion på norra Irland och därför kom så här sent.

Innan han steg ombord på bussen, hade han klarat ut, att det faktiskt fanns en kvinna: Gertrud med i konferensgruppen. Han hade också ringt Liza och sagt att Mr XL skulle ges order om att köra likbilen till Fardume kyrka och vänta på vidare besked.

Nu ser han bara tiden an, alltid skulle denna exkursion leda till något. Han sätter sig långt bak i bussen och börjar prata med en medpassagerare. Litet försiktigt frågar han ut honom om hans deltagande i konferensen och om han sett till en god vän: Svangren, som tydligen inte var med i bussen på dagens utfärd till det intressanta Fardume träsk.

”Nej”, säger mannen på sätet intill, ”vi vet inte var den mannen Svangren har blivit av, men du kan väl tala med kvinnan där borta”, han nickar åt Gertruds håll. ”Hon är nog närmare bekant med honom.”

Lorentz går bakåt i bussen till Gertrud.

”Hej! Får jag slå mig ner här bredvid dig?” Han ser frågande på Gertrud som nickar.

”Javisst”, hon plockar bort bagen på sätet intill sig och ger honom plats, samtidigt som hon ser på honom litet frågande.

”Det är du som är Gertrud, inte sant? Mitt namn är Lorentz. Vi har en gemensam bekant som väl skulle ha varit med på den här turen. I varje fall har jag fått den uppfattningen, genom de samtal vi haft via mobilen, han och jag. Han är en bekant sen gammalt. Vi har gjort många spännande resor runt Skottland, under årens lopp. Har du någon aning om varför han uteblivit? Han verkade vara så begeistrad i den här kursens uppläggning och berättade också, att han träffat en kvinna i sin smak. Det måste väl vara du. Förlåt om jag är litet indiskret, men jag vill så gärna veta, vad som kan ha hänt honom och tänkte mig, att du kanske skulle kunna ge mig en upplysning?” Lorentz ser frågande på Gertrud.

”Nej, i så fall vet vi lika litet både två, om varför han uteblivit. Vi skildes åt igår kväll, och han tog sig väl som vanligt ut till hyrstugan vid Muramaris. Jag har försökt ringa honom under morgonen, men han svarar inte på mobilen. Kanske skulle jag ha ringt till receptionen på Muramaris, men det är så dags att tänka i de banorna nu. Förhoppningsvis tar han sig ut till Fardume träsk på egen hand – han är ju bekant med Gotland sedan barnsben. Jag hoppas att han dyker upp när vi kommer fram.”

”Ja”, säger Lorentz och tar försiktigt hennes ena hand och kramar den. ”Det får vi verkligen hoppas.”

Då vet jag i alla fall att hon inte varit i kontakt med Muramaris på morgonen, säger Lorentz till sig själv. Det underlättar ju hela operationen.

Hellvi kyrka

Norra Gotland

När Mr. XL kört fram till kyrkan och ställt ifrån sig bilen vid bårhuset, ringer han omgående till Liza och berättar för henne om det polispådrag han lagt märke till, när han körde genom Fardume by. Som tur var hade han inte falskskyltat bilen och heller inte monterat taxiskylten. De grejorna hade han gömt under en svepning och det var ingen av poliserna som tog notis om honom efter det att han sagt dem att han skulle till bårhuset. Han hade bara vinkats vidare.

”Gör nu som Lorentz sagt! Sätt dit grejorna på bilen och vänta sedan på vidare order”.

Liza verkade uppretad.

Fardume By

Norra Gotland

Gustav och Anders hade skolkat från skolan och gett sig ut med flatekan på Fardume träsk för att fiska – trots att de visste, att det var förbjudet. De skulle ro bort till en plats bortom Storholmen där de kunde vara osedda och ostörda. Gustav hade varit den som drivit på och fått Anders att ge med sig.

”Du är skraj förstås – grabben, hade han sagt. Skraj för att kompisarna skall skvallra för fröken, som skall gå till rektorn, som skall gå till din morsa, som skall säga till sin boyfriend att spöa dig, om du tror att du alltid skall bestämma själv? Är det så det är? Stå inte bara där – säg nåt då! Är det så, att du är skrajsen kanske? Inte vågar? Äh, häng med nu! Är det inte så, att du och jag har skurit oss i fingrarna och blandat vårt blod så som indianerna gjort i alla tider? Är vi inte bröder i vått och torrt? Svara! Nu är det din tur att säga nåt! Hänger du med, eller är det kanske så, att du hellre vill vara ihop med tjejerna?” Gustav ser på Anders – frågande.

Anders biter sig i underläppen, skrapar med ena foten i marken och sparkar undan en sten. ”Ja!”, säger han trumpet. ”Jag hänger väl med då.”

”Bra! Gustav klappar Anders på axeln. ”Äntligen ett tecken från min broder indianen. Då snor vi oss på ut på träsket, innan någon ser oss. Jag har tagit med mig cigaretter. Du skall få en.”

Fardume Gård

Kongressbussen

Kongressbussen hade kört in på gårdsplan till det gårdshus, där man skulle äta, så snart cateringfiman dykt upp på avtalad tid. Gårdsägaren hade ställt ut bord och bänkar i gröngräset. Gruppmedlemmarna hade lämnat bussen och samlats uppe vid Sören Norrbys källare under så mycket støj och skratt, att man kunde ha trott, att gruppen bestod av elever på vift undan den grå dagen i skolsalen. Gruppledaren ställde sig på en av ruinens grundmurar.

”Det här är alltså Sören Norrbys källare eller ruinerna av den. Byggdes runt 1200 talet. På slänten här intill Fardume gård hittar ni också Fardume slott. Där bodde Sören Norby, den danske länsherren, under åren 1517 – 1525. Det var han som klådde Gustav Vasa och hans armé år 1524. Det sas att han var en brutal sjörövare, men det är att tumma på sanningen; han störde i verkligheten bara handeln mellan fientliga makter och tog hand om fiendens koggar lastade med förnödenheter. Det var han inte ensam om att göra under dessa orostider, det gällde ju att överleva, skaffa sig förnödenheter av olika slag, och kunna överleva genom att kapa fiendernas koggar fullastade med livsmedel och annat. Gotland var fattigt. Det har ju alltid varit så, att det är segraren som skriver historien, så nu måste ni kanske revidera er uppfattning om hur det i själva verket var – rent historiskt.”

”Här bakom oss, och inne i skogen, hittar ni vackra ängen med sällsynta biotoper. Till höger där nere (han pekade ut träskets sydvästra del), finner ni torvmossen Norrgårdsholm med unika växter som annars inte är så vanliga ens på Gotland; till exempel ljung, blodrot, ängsvädd och odon. Där ute: mitt i sjön, ligger Storholmen med sin högmosse, där ni kan

hitta kråkbär, tranbär och skvattram. Skvattram är potenshöjande, som ni kanske känner till, så ät inte för mycket av den varan – man vet aldrig...

En gång i tiden, ja, det är inte så länge sedan, trots allt, skördades ag och gräs här ute under höstarna, och till det ändamålet använde man oxar som dragdjur. Fördelen med att använda sådana dragdjur var att oxarna inte sjönk ned i mossarna – så som russen; de pumpade bara upp sig med luft och flöt på sin stora volym. ”

Någon ropar nerifrån gården. Gruppledaren gör ett litet avbrott i föreläsningen.

”Jag ser att gårdsägaren vinkar, som signal på att maten är framdukad. Då bryter vi här och går ner och äter! Tack skall ni ha!” Han vinkar till gårdsägaren och bondmoran som står klara nere vid matborden. Gruppen tar sig ner till gårdsplanen.

Fardume träsk

Fiskafänge

Anders och Gustav hade klivit i flatekan och gett sig iväg med den ut på träskets lugna vatten, där de suttit och tjuvrökt och spottat långt, liksom i tävling om vem som kunde vara värst.

De hade passerat gungflyn med gräs och buskar. De hade tvingats staka sig fram genom flytande öar med starrgräs och ag som hela tiden vägrade att släppa taget om årorna och ekan. Det var liksom att något försökte ta tag och dra ner dem.

Innan de kommit ut genom vassruggarna till något så när fritt vatten, för att nå Storholmen, hade båten fastnat i ett grepp från växtdelar. Anders hade klivit ur båten och ställt sig på en torvmosse för att skjuta på flatekan genom en vassrugge. Han sjönk långsamt.

Gustav stack ut en åra över relingen och försökte lyfta honom upp ur gungflyt.

”Ta tag om åran! Sprattla inte med benen – du sjunker bara djupare! Håll ut! Häng kvar Anders!” Gustav snyftar. ”Släpp inte, släpp inte – Aaaanders! Håll kvar! Neeej ...”

Åran bryts över relingen.

Gustav ser – förtvivlad, hur Anders långsamt försvinner i djupet. Han slänger sig fram över relingen, träder in fötterna under toften, greppar Anders händer och försöker dra honom upp ur det sugande ytlagret av sumpiga växter. Anders böjer huvudet bakåt, håller munnen över vattenytan i ett sista försök att få luft, medan hans händer långsamt glider ur Gustavs hala grepp.

Gustav tog sig med båten tillbaka till den närmaste strand – väster om Storholmen och stakade sig – gråtande – hela vägen genom de sugande, bevuxna gräsholmarna mot stranden och huset på slänten; nedanför Sören Norrbys källare.

Det var där gruppen hittade honom; gruppen som stigit ur bussen vid Fardume gård, besett Norrbys källare och vandrat ner till gårdsplanen, där gårdsägaren och cateringfirman väntat med mat.

Man hade ätit av den goda maten under god stämning. Gårdsägaren hade berättat roligheter ur gårdens historia och spelat några välkända gotlandslåtar på sin fiol. Solen flödade och naturen visade sig från sin bästa sida.

Gårdshunden började skälla åt något han såg ute på träsket. Gårdsägaren sänkte fiolen och spanade ut över vattenytan, där han såg en båt komma. Något verkade vara fel. Han lade skyndsamt ifrån sig fiolen och sprang ner till stranden. En del gäster vid matbordet reste sig upp, lämnade matbordet och skyndade sig ner samma väg som gårdsägaren.

Där på träskets yta kom Gustav stakande mot stranden med åran han hade kvar.

Man lyfte honom ur båten, bar honom upp till boningshuset, svepte in honom i filtar och gav honom varmt att dricka. Han berättade snörvlande om vad som inträffat och ledaren för gruppen kallade omedelbart 112 om hjälp med sin mobiltelefon.

Fardume träsk

Norrbys källare

Gertrud och Lorentz hade dröjt sig kvar vid Norrbys källare. Gertrud hade känt sig lummig och hade svårt att stå upprätt. Lorentz, som hade smugit en tablett i hennes kaffekopp, hade lovat gruppledaren att ringa efter en taxi och sedan hjälpa henne till närmaste vårdcentral. Han hjälpte henne att lägga sig ned på en trädgårdssoffa; ringde Mr. XL, och talade om var han skulle infinna sig med bilen; ringde därefter Liza och rapporterade läget.

”Vi är på väg mot stan rätt snart”, sa han. ”Jag väntar just nu på XL och bilen. Gertrud är omhändertagen. Jag har en del att berätta”.

XL tog emot ordern att köra ner till Sören Norrbys källare. Han hade flugit över platsen många gånger med helikoptern, när han dumpat kroppar i träsket, så han kände till bästa väg att ta sig fram.

XL vevade ner vindrutan. ”Hej Lorentz! Sitter du här och solar dig?” (Han hade svängt av vägen vid infarten till änget.)

”Du tog lång tid på dig!” Lorentz spände ögonen i XL. ”Vi har inte tid me’ nå’ dösnack. Nu måste det gå undan! Kom och hjälp mig att lyfta! Jag har henne här bakom ruinen!”

De hjälptes åt. XL öppnade bakluckan och drog ut kistan, placerad på en släde. De lade i Gertrud och sköt kistan på plats. Innan de lade på locket gav Lorentz henne en spruta – så som han fått instruktioner av läkaren Klint.

”Skulle inte du skaffa taxiskyltar och montera dom? Har du svårt att fatta?”

”Nä, som tur var gjorde jag inte det. Menar montera dom. Poliskontrollen i byn släppte igenom mig utan att visitera, när jag kom med likbilen. Vad tror du dom skulle ha sagt om jag kommit med en kista i en taxi?”

”För en gångs skull har du gjort rätt. Nu kör vi, men det får bli på slingervägar, till dess vi kommer upp på stora vägen till stan. Jag skall guida dig.” ”Du”, sa XL, ”Dom här stigarna känner jag som min egen ficka. Du känner kanske till, att det är i det här träsket jag har sänkt många. Du har ju själv varit med och hjälpt till. Så det kan väl inte ha gått dig spårlöst förbi?”

DRAGGNINGEN

Räddningsmanskaper draggade efter Anders. Man hade fått olycksplatsen utpekad av Gustav. Man fann inte Anders denna första dag. Manskaper i båtar hade rott omkring bland holmarna. Man hade också legat och hovrat med en helikopter över vattenytan för att, eventuellt, finna något tecken till liv. Mörkret föll. Man förstod att fortsatt sökande var meningslöst. Räddningschefen tog beslutet att blåsa av dagens manöver.

”Vi får fortsätta arbetet under morgondagen”, sade han. ”När det ljusnat. Troligen har kroppen försvunnit i det två meter tjocka kalkslamlagret på träskets botten, eller glidit in under någon av de flytande vassruggarna som hela tiden glider omkring här i träsket.”

När man avbröt operationen efter åtta, slitsamma dagar, hade man hittat fjorton benrangel och fyra halvättna kroppar. Träskets lakar hade försett sig med mat. Man anade att där kunde finnas mer att hämta upp ... sådant som kunde ha glidit in under de flytande holmarna eller ner i bottenlammet. Man hade rapporterat till polismyndigheten och väntade på vidare order. Anders var borta.

Läkarvillan

Snäckområdet

Visby norr.

Läkaren Ruben Klint kände sig litet trött och sliten där han låg och vilade sig i tornrummet ovanför sitt laboratorium. En ilsken signal från direkttelefonen fick honom att resa sig upp och sträcka sig efter telefonluren. Han tittar ut över Flundreviken och havet. Han ser hur vågorna glittrar i det skarpa solljuset. Han blundar. ”Ja!” (Han har Liza på tråden.)

”Lorentz och din bror kommer in från Fardume med den där Gertrud i likbilen”, sade hon. ”Hon är nedsövd.”

”Fardume? Vad i hela friden har dom gjort i Fardume? Och med likbilen?”

”Det kan jag dra för dig senare. Nu är frågan vad som skall inträffa med Gertrud omgående. Grabbar-na är tillbaka i Visby inom den närmaste timmen. Kan du tala om för mig, vad jag skall ge Lorentz för order?” Liza låter litet irriterad. ”Det är ju fullt överallt i våra rum. Kan du ta emot bilen uppe hos dig?”

”Vänta litet så att jag får fundera.”

Läkarevillan ligger visserligen litet avskilt på höjden ovan Snäck, men vägen in till huset går mellan en del småvillor och fritidshus. En likbil väcker alltid en del uppmärksamhet och därför är Klint inte nöjd med utvecklingen, men vad skall han göra?

”Det är ingen bra lösning. Dom kan inte komma hitkörande med likbilen. Dom får flytta över henne till vanen och köra hit henne i den.”

”Flytta över henne till vanen? Den är ju packad med kyllådor fulla med organ, har du glömt det? Hur skall vi få in en kista också – i den bilen? Skärp dig litet nu – för tusan!” (Nu hade Liza tänt på alla cylindrar.)

”Du brukar ju organisera i vanliga fall”, sade Klint. ”Har du tappat förmågan nu? Enklast är väl att lyfta henne ur kistan och sätta henne på sätet mellan Lorentz och min bror?”

”Har du aldrig varit inne i den bilen, så att du sett att den är försedd med två stolar där fram? Det är ingen soffa direkt, som i andra amerikanare.” Liza höjer rösten ytterligare. Klint håller luren en bit från ena örat, men hör ändå vad hon säger. Han svarar:

”Då får väl min bror sätta henne i sitt knä då. På något sätt måste det väl kunna gå att transportera henne, det är ju inte så långt att köra. Kanske kan de hjälpas åt att fixera henne på plats med hjälp av säkerhetsbältet. Problem är ju till för att lösas, eller hur Liza? Kom igen själv ... nu!” Innan han hann lägga på luren sade Liza:

”Jag har ett annat förslag. De får köra henne till fästningen. Vad säger du om det?”

”Ja, det är ju ett alternativ, men det är långt att köra. Vi skulle ju kunna ta ner henne till restaurangen och göra en operation omgående. Sen kunde ju XL flyga över henne till fästningen, lämna henne där, och ta med sig en av internerna hit.”

”Ja, men tänk färdigt någon gång! Grabbarna är ju snart i Visby.” Liza hade svårt att hålla sig lugn, det hördes på hennes uppskruvade röstläge.

Fardume Gård

Norra Gotland

Utflykten till Fardume blev en upplevelse för alla, men inte en sådan som gruppledaren förutspått i sitt anförande på morgonen. Man äntrade bussen, stämningen var tryckt under resan tillbaka till Visby, och man hade svårt att skaka av sig de dramatiska bilderna som utspelat sig vid träsket. Alla tänkte: Stackars pojkar och stackars föräldrar. Dagens händelse i den lilla, vackert belägna orten, skulle antagligen skapa ringar på vattnet, ringar som skulle nå långt ut och för alltid fästa ögonen på Fardume och Fardume träsk.

Vid återkomsten, till Visby och kongresshallen, steg samtliga ur. Alla verkade tagna. Gruppledaren tar till orda:

”Mitt förslag är att vi inte skiljs omgående, utan avslutar dagen på en restaurang här i närheten, så att alla kan få prata av sig. Sedan går var och en hem till sig, när de känner det så, och så fortsätter vi övningarna i morgon. Vi får inte låta den tragiska händelsen i Fardume inverka på vårt humör; trots allt klarade sig ju pojken bra. Är alla med på det? Bra! Jag skall ringa några samtal för att ta reda på hur det är med Gertrud, medan ni sätter er till bords. Då går vi!”

Gruppledaren ringde till olika vårdenheter, men ingen kunde svara på frågor om Gertrud. Hon ringde också till väninnan som lånat husrum till Gertrud. Väninnan visste inget, men lovade att sätta sig i kontakt med gruppledaren, så fort hon kunde lämna något som helst besked. ”När försvann Gertrud? När såg du henne senast? Vad kan ha hänt henne, nu när hon har försvunnit, som du säger?”

Gruppledaren hörde hur väninnans röst långsamt stegrades och närmade sig den punkt där känslorna kunde få henne att falla i hysterisk gråt – därför sade hon:

”Det finns nog en ganska enkel förklaring, ska du se. Allt kommer säkerligen att övergå i något mycket positivt. Var det inte så att hon träffade en annan deltagare, en charmig man på ett mera personligt plan, redan den första dagen? Han dök ju inte upp i morse, när vi tog oss till Fardume. Var det inte så att hon kände sig dålig och en av deltagarna lovade att köra henne till vårdcentral Kan det inte vara så att hon känt sig mycket bättre under färden med den där mannen, vad hette han nu? ... Det har jag glömt ..., och så sökt upp Gert Svanberg – sin nyfunna vän? Så enkelt kan det vara. Jag tycker att vi väntar litet, innan vi agerar och kanske skrämmer upp ett antal människor. Skall vi säga det? Har du lust, kan du väl komma ner till oss på stan och äta en bit mat, vi finns på Hamnplan 5. Skynda dig nu! Vi väntar på dig.” Efter några sekunder svarade väninnan: ”Ja, det skulle vara skönt att få prata litet. Kanske ringer Gertrud snart, och då kan hon ju komma ner dit också. Vi säger det! Jag kommer på direkten.”

Under tiden man väntar på att krögaren skall bli färdig med maten som beställts, går gruppledaren igenom dagens händelser. Hon lättar upp den allmänna stämningen genom att säga: ”Det här är Marita, Gertruds väninna. Marita och jag har pratat litet. Är det så att Gertrud inte dyker upp under kvällen, är hon beredd att åka ut till Muramaris i morgon och göra en del efterforskningar. Det gör det ju också litet lättare att fortsätta morgondagens exkursioner ner till Fröjel för oss andra – inte sant?” Alla nickar. Ett lättandets drag sprider sig över samtligas ansikten. Man bryter upp. Var och en går till sitt.

Alla verkar inte glada, man känner på sig och anar ondska ..., man rapporterar till polismyndigheten.

LÄKARVILLAN

Man hjälps åt att bära in Gertrud och man lägger henne på laboratoriets operationsbänk.

Telefonen ringer – det är Liza. Läkaren Klint svarar:

”När fick du det beskedet? Du måste väl förstå att det Jasså, är det så akut, får vi väl göra det då, men Gertrud ligger här nersövd Jag förstår. Ja, vi kör direkt.”

Klint förklarar för Lorents:

”Det var Liza. Nytt uppdrag från våra huvudmän. Vi måste omgående köra till Engelska kyrkogården. Släng in några hackor och spadar i bilen. Ställ in den här kyllådan också. Jag ringer min bror, så att han gör sig klar att följa med. Vi hämtar honom på vägen. Liza skall också hämtas upp, hon tror att hon kan vara till hjälp för att hålla nyfikna på avstånd medan vi gräver.

Läkaren Klint tittar till Gertrud och spänner banden, som håller henne på plats på bänken, för att hon inte skall falla av, tar upp mobilen och ringer Mr. XL under det att han och Lorentz går ut till bilen.

Gertrud har hört vad Läkaren Klint har sagt, utan att röja att hon är vaken. Hon väntar. Hon hör dörren stängas och bilmotorn startas, hon tar sig loss och glider av bänken. Dörrarna ut från laboratoriet är låsta, fönstren är reglade – hon kommer inte ut.

Nu minns hon hur det var den gången då hon och systern hittade nyckeln till dörren ut mot den underjordiska gången och hon söker efter den. Gömd i en skåpslåda hittar hon nyckeln. I lådan hittar hon också en ficklampa – den fungerar.

Gertrud spelar upp filmerna igen, i sitt minne. Nedanför labbet gick ju gången bort mot receptionen i Hotell Korpen, men den gick också ner till snäckrestaurangen, det minns hon tydligt, och dit måste hon helt enkelt ta sig för att få hjälp – hon öppnar dörren, tänder ficklampan och går ner i tunneln.

TUNNELGÅNGEN

Göte snubblar på sin väg genom tunneln. Han minns Gertruds berättelse och förstår att, skall han klara sig, med livet i behåll, måste han försöka stå ut med sin smärta och söka sig mot utgången. Han kommer fram till trappan som leder upp till receptionistens tillhåll, han ser delar av tunneln i ljuset från dörrspringan där uppe, men vågar sig inte upp för trappan utan fortsätter tunnelgången framåt. Den lutar nedåt, och gör det lättare för honom att gå framåt.

Efter många felsteg och snubblingar, där han slår i hårt mot tunnelväggen, ser han ett svagt ljus som tilltar i styrka längre fram till vänster. Han skyndar sig framåt, men ser, förtvivlad, hur ljusets kägla vänds bortåt tunnelgången och avtar i styrka. Han ropar: Hjälp mig!

Gertrud hör ropet och vänder sig om Skriker till av förfäran, när hon uppfattar den omlindade mannen.

Göte ropar: Gertrud! ... Det är jag Göte.

Gertrud möter honom på halva vägen, när han tar några stapplande steg mot henne. Göte, älskling! Vad har du råkat ut för? Hon faller i gråt, kramar om honom och stöttar honom. Kom! Vi måste skynda oss ner till restaurangen.

Intill restaurangens entré dyker Göte och Gertrud upp ur tunnelgången – smutsiga och uttröttade, men lyckliga.

De möts av hjälpande människor som sätter dem i förbindelse med polismyndigheten.

ENGELSKA KYRKOGRÅRDEN

Läkaren Klint och Lorentz tar Jeepen ner till snäckhotellet och hämtar upp Mr. XL. De kör sedan mot Fårösund och Bunge flygfält, där de baxar ut helikoptern ur hangaren, lastar verktygen och lådan, varpå de klättrar ombord för att flyga över till Fårön och engelska kyrkogården. Läkaren Klint berättar, under överfarten, att Liza fått order av huvudmännen i öststaterna att gräva efter likdelar i gravområdet – huvudmännen vill skaffa sig ett lager av mjältbrandsbakterier.

”Kom nu ihåg, att det här är farliga saker vi håller på med”, säger Läkaren Klint. ”Vi måste vara noga med att inte vidröra likdelarna vi gräver upp – i varje fall ni, jag tar hand om den detaljen, det är därför vi har den här lådan med oss för riskfri förvaring och transport till öststaterna.

MR. XL låter helikoptern glida in över Fårön, håller sig över strandkanten, för att kunna orientera sig, glider så fram mot Engelska Kyrkogården, och landar helikoptern alldeles intill gravarna.

”Nu är det bråttom”, säger Läkaren. Tro inte att vi kommit hit osedda. Inom kort kan vi ha de som bor över oss. Du Liza går bortåt vägen. Avvisa alla nyfikna!”

Lorentz och Mr. XL hackar och gräver i en av gravkullarna och snart har de nått en del likdelar. Läkaren Klint, som har lämplig skyddsutrustning på sig, tar hand om de efterlängta delarna, travar dem i kyllådan, varefter han slänger i de smittade skyddshandskarna och lägger på locket. ”Fort nu”, säger han, lasta lådan! Låt verktygen ligga där de ligger och hoppa ombord. Starta helikoptern, så att vi kommer härifrån kvickt!”

Lorentz springer och hämtar Liza.

Läkaren Klints bror Mr. XL startar upp helikoptern. Alla är ombord. Mr. XL stänger av respondern, för att inte bli igenkänd av kontrolltornet i Visby, styr in över Fårösund och fortsätter mot Bungenäs.

”Djävlar!”, säger han. Soppan är slut. Han ser på bränslemätaren. Visaren står på nästan noll. Han riktar in helikoptern mot en bondgård, med öppna fält intill, och lyckas landa helikoptern innan motorn dör.

Människor kommer springande.

”Du Lorenz, tar hand om de där två! Fråga om de har en bil. Fråga om de också har en släpvagn! Säg dem att vi betalar dem om de kan köra oss!”

Medan XL och Läkaren Klint lossar kyllådan möter Lorenz och Liza bonden och hans hustru. De övertalar dem att låna ut bilen, får nycklarna och övermannar dem.

Man lastar kyllådan på släpvagnen, där också bonden och hans hustru placeras bundna för en obekväm transport, tar plats i fordonet och kör mot försvarsanläggningen i Bungenäs där vaktchefen tar över.

Mr. XL kör tillbaka den ”lånade” bilen. Han har bensin med sig. Bunkrar upp helikoptern och tar sig tillbaka till Bungenäs.

PROLOG

Göte och Gertrud försöker hjälpa polismyndigheten att reda ut "härvan" – den härva som Liza och Läkaren Klint åstadkommit, men några bevis går inte att finna, kumpanerna kan fortsätta verksamheten och tar kontakt med "uppdragsgivarna" på andra sidan det baltiska havet.

Myndigheterna hämtar upp många offer ur Fardume Träsk. Det går inte att identifiera kropparna eftersom tänderna saknas, man kremerar samtliga.

Göte undersöks för sina skador. Nu får han veta att han har saknar en njure – den njure Läkaren Klint opererat bort. Brännskadorna på händer och i ansiktet läks och Gertrud kan åter se sin älskades anletsdrag. De är lyckliga över att ha varandra och åter kunna vandra runt i den vackra staden Visby utan rädsla för Receptionisten – eller anar man en fortsättning på hemskheterna?

Copyright © Toivo Molin

